Discovery systémy

Discovery systém je katalog nové generace[1)] umožňující jednotné vyhledávání v různých informačních zdrojích, ke kterým má knihovna přístup. Do vyhledávání je zahrnut katalog knihovny, e-knihy, e-časopisy od dodavatelů, předplacené databáze, institucionální nebo oborové repozitáře, repozitáře kvalifikačních prací, systémy pro řízení výuky (learning management systems, LMS)[2)] apod. Vyhledávání probíhá nad metadaty centrálního indexu. Součástí je nástroj pro deduplikaci dat.

Terminologie v oblasti discovery systémů není ustálená, lze se setkat např. s anglickými termíny *web scale discovery* nebo *discovery layer*.

Termín *web scale* souvisí s webovými službami a jejich škálovatelností (možností rozšíření podle potřeby). Posléze se začal používat i pro tzv. discovery služby. Je v něm zahrnut předpoklad velkého množství dat, ve kterých je možné rychle vyhledávat.

Pro vyhledávání je využito uživatelské rozhraní spojené s vyhledávací službou – obojí spolu tvoří tzv. vrstvu pro objevování (*discovery layer*).

Podívejte se na základní charakteristiky discovery systému ve formě myšlenkové mapy.

Tip: Pokud v myšlenkové mapě u některé položky uvidíte ikonu kolečka s vodorovnými čárkami, stejnou, jak tu, která je uvedená za tímto textem, po kliknutí ikonu se vám zobrazí podrobné informace k dané položce.

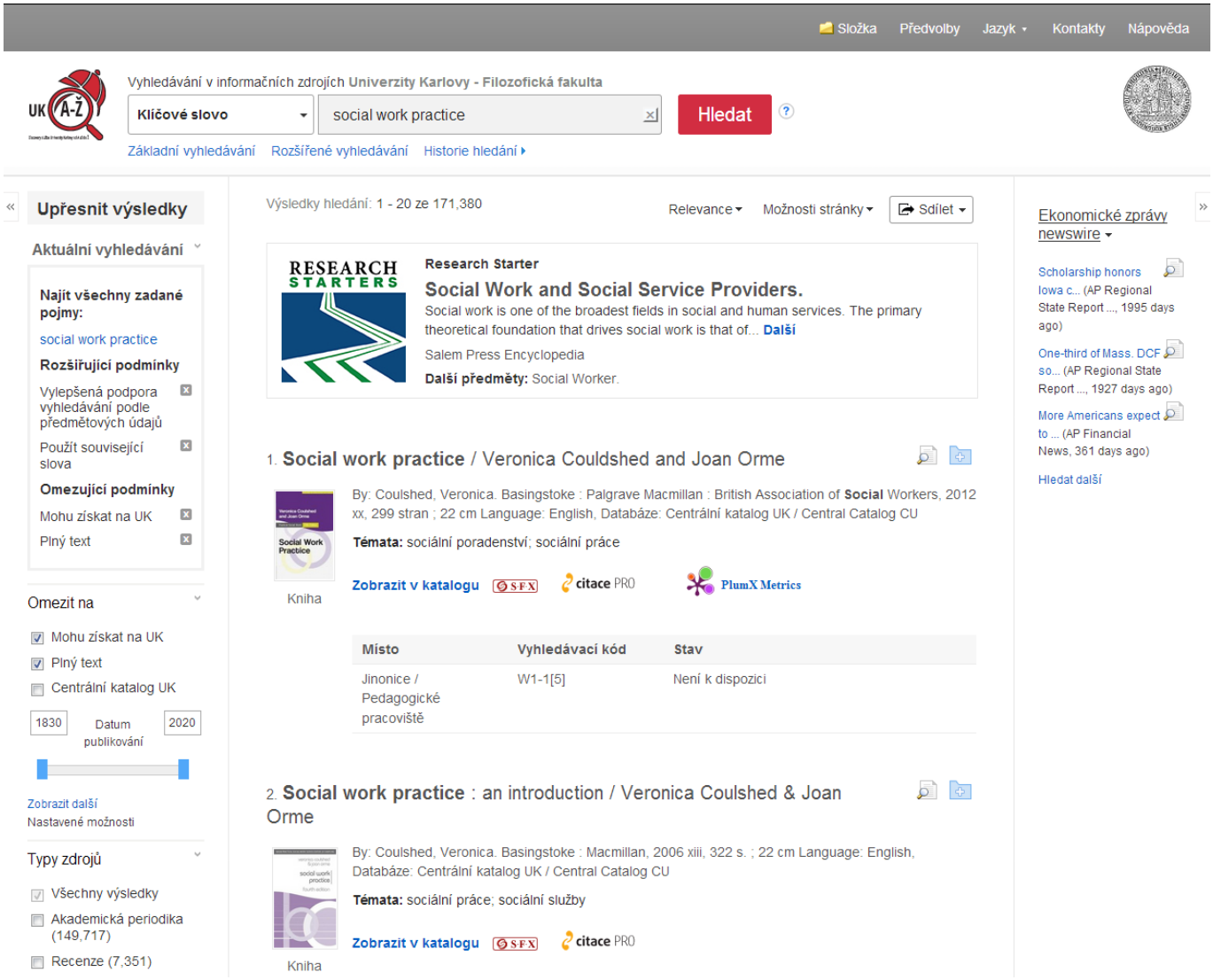

1. Centrální index

Centrální index obsahuje:

- klíčová slova vytvářená dodavatelem discovery systému indexací hlavních údajů (názvy, autoři, abstrakty, plný text) z elektronických zdrojů od dodavatelů obsahu;
- sklizená metadata zdrojů dostupných v režimu otevřeného přístupu (open access);
- případně i sklizená metadata z katalogu knihovny, institucionálního repozitáře, LMS aj. (sklízení probíhá prostřednictvím protokolu OAI-PMH).

Pokud knihovna využívá vlastní discovery rozhraní (např. otevřený software VuFind), jsou metadata (záznamy knihovního katalogu, metadata záznamů v repozitářích, v LMS atd.) sklízena do tzv. interního indexu. Ten je je obvykle kombinován s daty z centrálního indexu, z něhož jsou data do discovery rozhraní získávána obvykle pomocí API. Konkrétní ukázka rozhraní je na obr. 1.

Obr. 1: Ukázka rozhraní discovery systému Univerzity Karlovy – UKAŽ (zdroj: https://ukaz.cuni.cz/, získáno 2019-05-04)

2. Využívání discovery systémů v knihovnách

Discovery systémy jsou využívány především v akademickém prostředí. Zde stěžejní část služeb tvoří zpřístupňování elektronických zdrojů a je nutné, aby uživatelé mohli prohledávat různé zdroje z jednoho místa, pomocí jednotného přihlášení do různých placených i neplacených zdrojů.

Pro veřejné knihovny měst a obcí je discovery rozhraní obvykle považováno za nadstandard (z finančních nebo technických důvodů).[3] Pokud má knihovna předplacenou externí databázi, obvykle k ní uživatelé přistupují z jiného rozhraní než z katalogu; většinou však mohou použít stejné přihlašovací údaje.

Portál Knihovny.cz

Řešením pro knihovny, které mají zájem o využívání discovery systému, je nyní zapojení do portálu Knihovny.cz. Ten funguje jako discovery systém; nabízí vyhledávání nejenom v

datech z katalogů knihoven, ale také v dalších volně dostupných zdrojích[4]. Zároveň nabízí řadu dalších služeb (včetně jednotného přihlášení čtenáře do více knihoven, ve kterých je registrován).

1)

Za katalog nové generace jsou označována rozhraní moderních katalogů. Od starších rozhraní (orientovaných spíše na potřeby knihovníků) se liší tím, že jsou orientována na potřeby uživatelů zvyklých na jednoduché rozhraní typu Googlu. Rozhraní katalogu nové generace má responzivní design a je uživatelsky přívětivé. Katalog nabízí tzv. fasetové vyhledávání (označované též jako *řezy*), funkci našeptávání, opravy překlepů nebo kontextové nabídky (uživatelé hledali také…). Výsledky vyhledávání je možné řadit podle relevance a dalších kritérií. Jsou obohaceny o přidaný obsah (např. o obálky, obsahy, seznamy literatury, recenze nebo hodnocení dalších uživatelů). Rozhraní umožňuje ukládání výsledků, export/propojení s citačními manažery, sdílení na sociálních sítích aj. Za katalog nové generace může být označeno jak veřejné rozhraní katalogu knihovny, které splňuje moderní požadavky uvedené výše, ve kterém je prohledáván pouze katalog dané knihovny (případně s e-knihami), tak rozhraní discovery systému.

2)

Příkladem je Moodle.

3)

Uživatelé těchto knihoven proto používají přímo katalog své knihovny. Pro mnohé uživatele je discovery rozhraní příliš komplikované a nabízí funkce, které nepotřebují. Pokud jejich knihovna provozuje katalog nové generace, který má přívětivé uživatelské rozhraní, discovery systém pro ně může být nadbytečný.

4)

Můžeme uvést např. databáze ANL – Výběr článků v českých novinách, časopisech a sbornících, Open Library, Bibliographia medica Čechoslovaca či Zákony pro lidi. Podrobněji viz https://www.knihovny.cz/Portal/Page/zapojene-knihovny-a-zdroje.

From:
https://prirucky.ipk.nkp.cz/ - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:
https://prirucky.ipk.nkp.cz/aks/discovery_systemy?rev=1652295975

Last update: **2022/05/11 21:06**